

Vetenskapen - allas egendom

Mikhail Bakunin

Den sanna historiska vetenskapen, finnes ännu icke, och det är nätt och jämt att man i dag börjar skymta de oändligt invecklade betingelserna för denna vetenskap. Men låt oss anta att den äntligen blivit en verklighet; vad skall den så kunna ge oss?

Den kommer att framställa en genomtänkt och trogen bild av den naturliga utvecklingen av de allmänna villkoren, såväl materiella som politiska och sociala, religiösa, filosofiska, estetiska och vetenskapliga i de samhällen som har haft en historia. Men denna allt omfattande bild av den mänskliga civilisationen, hur detaljerad den än kan vara, kan aldrig innehålla annat än allmänna och följaktligen abstrakta omdömen. De milliarder av mänskliga individer som varit den levande och lidande materian i denna historia, samtidigt triumferande och sorglig - triumferande med avseende på de allmänna resultaten, sorglig med avseende på de omåttliga hekatomber av mänskliga offer, som blivit krossade under dess triumfvagn - dessa milliarder av individer som äro okända men utan vilka dessa historiens abstrakta resultat aldrig skulle varit uppnådda, och som, märk väl, aldrig haft någon nytta av alla dessa resultat, dessa individer skola icke finna ens den blygsammaste plats i historien. De ha levat, blivit offrade, krossade, till förmån för den abstrakta mänskligheten - det är allt.

Skall man förebrå den historiska vetenskapen för det? Det skulle vara löjligt och orättfärdigt. Individerna äro icke fattbara för tanken, för reflektionen, icke ens för det mänskliga ordet, som icke kan uttrycka annat än abstraktioner; de äro ogripbara i nutiden såväl som i det förgångna. Till och med den sociala vetenskapen, framtidens vetenskap, skall komma att fortsätta med att icke känna dem. Allt vad vi ha rätt att fordra av den är, att den fast och sanningsenligt visar oss de allmänna orsakerna till det individuella lidandet. Och bland dessa orsaker skall den säkert icke glömma underordnandet och offrandet, som ännu är så allt för vanlig, av de levande individerna för de abstrakta generaliseringarna. Och samtidigt måste den visa oss de allmänna villkor som äro nödvändiga för den verkliga frigörelsen av de individer som leva i samhället. Detta är dess uppgift. Men det är också den begränsning utöver vilken den sociala vetenskapen skulle vara vanmäktig och olycksbringande. Ty utanför dessa gränser börja de doktrinära och regeringslystna fordringarna från dessa auktoriserade representanter, dess präster. Och det är sannerligen på tid att göra slut på alla påvar och präster. Vi vilja icke veta av dem längre, även om de kallade sig socialdemokrater.

Ännu en gång - vetenskapens enda uppgift är att kasta ljus över vägen. Men endast livet självt, befriat från alla hinder av regeringar och doktriner, och återgett hela sin egen omedelbara verksamhet, kan skapa.

Hur skall man kunna lösa denna motsägelse?

Å ena sidan är vetenskapen oundgänglig för samfundets förnuftiga organisation; å den andra sidan får den icke lov, oförmögen som den är att intressera sig för det som är verkligt levande, att blanda sig i samhällets verkliga och praktiska organisation.

Denna motsägelse kan endast lösas därigenom att vetenskapen avskaffas som ett moraliskt väsen, som existerar utanför hela världens sociala liv (och som sådant representerat av en kast av auktoriserade lärda) och sprides bland folkets massor.

Vetenskapen, som är kallad att hädanefter vara samhällets kollektiva samvete, måste nödvändigt bli allas verkliga egendom. Utan att förlora sin allmänna karaktär, som den icke kan uppgiva utan att upphöra att vara vetenskap, och samtidigt med att den uteslutande sysselsätter sig med allmänna orsaker, allmänna betingelser och allmänna förhållande mellan individer och ting, skall den sammansmälta med alla de mänskliga individernas omedelbara och reella liv. Den skall bli en rörelse analog med den som i början av reformationstiden fick protestanterna att förklara, att de icke längre behövde några präster, då varje människa för framtiden blev sin egen präst, då varje människa, tack vare vår herre Jesus Kristus osynliga mellankomst, äntligen hade lyckats att svälja den gode guden.

Men här gäller det varken vår herre Jesus Kristus eller den gode guden, eller den politiska friheten, eller den juridiska rätten, som alltsamman antingen är teologiskt eller metafysiskt uppenbarat och allt lika osmältbart. Den vetenskapliga abstraktionens värld är icke uppenbarad; den är ofrånkomligt tillknuten den verkliga världen och är blott ett uttryck för den och den allmänna eller abstrakta framställningen av den. SÅ länge den bildar ett avsondrat område, särskilt representerat av en kast av vetenskapsmän, hotar denna idéernas värld att gent emot den reella världen intaga den goda gudens plats, och för sina auktoriserade representanter reservera prästernas kall. Detta är orsaken till att man genom den allmänna undervisningen, lika för alla, män och kvinnor, måste

upplösa vetenskapens isolerade sociala organisation, på det att massorna för framtiden kan ta sitt eget öde i sina egna händer och upphöra att vara hjordar som ledes och klipptes av privilegierade herdar.

Därigenom att vetenskapen blir allas arvslott kommer den på visst sätt att ingå äktenskap med varje enskilds omedelbara och verkliga liv. Den kommer att vinna i behag och nytta vad den förlorar i högmod, av äregirighet och doktrinär trångsynthet. Detta kommer alls icke att hindra geniala män, bättre utrustade för vetenskaplig forskning än flertalet av deras samtida, att mera avgjort än de andra hängiva sig till dyrkandet av vetenskapen och göra mänskligheten stora tjänster, utan att dock eftertrakta annat socialt inflytande än det naturliga inflytande en överlägsen intelligens aldrig underlåter att utöva på sina omgivningar, och utan annan lön än den höga njutning varje utvald ande finner i att tillfredsställa en ädel lidelse.

Det Anarkistiska Biblioteket

Mikhail Bakunin
Vetenskapen - allas egendom

Röda Fanor - Tidskrift för litteratur, stats- och samhällskritik #4 1923

www.anarkistiskabiblioteket.se